МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету _____ Рижак Л. В.

«____» _____ 2024 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи»

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	052 «Політологія»
факультет	Філософський
рівня вищої освіти	Перший (бакалаврський)

Навчальну дисципліну розроблено за підтримки Європейського Союзу у рамках «Програми Еразмус+» за напрямом «Жан Моне для вищої освіти» (проект «Політичні інститути та системи в Європі: порівняння і досвід для України», № 101126702)

Funded by the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Львів – 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. – 18 с.

Розробник: Романюк Анатолій Семенович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології; Литвин Віталій Сергійович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (протокол № __ від «__» _____ 2024 р.)

Завідувач кафедри політології

_____ (проф. Романюк А. С.)

«__» _____ 2024 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету.
Протокол № __ від «__» _____ 2024 року

Голова Вченої ради _____ (доц. Рижак Л. В.)

«__» _____ 2024 року

© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024
© Романюк А. С., 2024
© Литвин В. С., 2024

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 3,5</td><td>Галузь знань
05 «Соціальні та поведінкові науки»</td><td rowspan="3">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
052 «Політологія»</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="5"></td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 1</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає</td><td>Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 105</td><td>7-й</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи студента – 4</td><td rowspan="10">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
другий (магістерський)</td><td>26 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>26 год.</td></tr>
<tr><td>Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>53 год.</td></tr>
<tr><td>Індивідуальні завдання: 0 год.</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи» – це нормативна навчальна дисципліна, яка вивчається студентами-бакалаврами четвертого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 105 години і вивчається у сьомому семестрі бакалаврату.

Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб розуміти спільне і особливе в структурі політичних інститутів країн Західної Європи, механізмах та процедурах їх функціонування. Тому у курсі представлено як огляд теоретичних концепцій, так і інформаційний матеріал, який дав підстави для узагальнень або спростовує/підтверджує теоретичні узагальнення.

Метою вивчення нормативної дисципліни «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи» є розкриття сутності і змісту основних тенденцій розвитку національних політичних систем європейських країн після закінчення Другої світової війни та напрацювання механізмів адекватної оцінки національних політичних інститутів в форматі порівняльного аналізу.

Завдання курсу:

- визначити сутність/особливості й значення порівняльного методу;
- окреслити сутність, особливості і параметри порівняльної політології;
- схарактеризувати особливості й різновиди соціополітичних поділів;
- означити параметри функціональних можливостей глав держав Західної Європи;
- окреслити головні характеристики і параметри повноважень парламентів європейських країн;
- проаналізувати позицію глави держави, варіативність функціональних можливостей в залежності від системи правління;
- розкрити особливості урядів, простежити основні моделі та їх різновиди;
- виявити параметри основних виборчих систем, їх обумовленість та детермінуючий вплив на національні політичні процеси;
- означити еволюцію та актуальний стан партійних систем національних держав Західної Європи, окреслити основні спільні групи для європейських політичних партій;
- систематизувати основні форми участі громадян у національному політичному житті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи» студент буде:

знати:

- головні підстави застосування щодо ЄС конструкції політичної системи, її особливості щодо політичних систем національних державних утворень;
- каталог головних інститутів країн Західної Європи, підстави їх еволюції і залежність від системи викликів;
- інституційні особливості системи поділу влад в країнах Західної Європи;
- систему взаємозв'язків між інститутами країн Західної Європи.

вміти:

- проаналізувати логістику прийняття рішення в країнах Західної Європи;
- визначити систему можливостей і залежностей щодо обстоювання державами власних національних інтересів;
- окреслити переваги і проблеми приналежності політичної партії національної держави до складу європейської політичної партії;
- визначити особливості національного політичного процесу в країнах Західної Європи.

У результаті успішного проходження курсу студент набуде *загальні компетентності*:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

та *спеціальні (фахові) компетентності*:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;

- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;
- здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

Програмні результати навчання:
- вміти критично мислити у сфері професійної діяльності;
- розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення;
- вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;
- конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу;
- вміти формувати стратегії проведення публічної політики, аналізувати функції та повноваження інституційних та неінституційних акторів в процесі здійснення публічної політики

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів і систем

Розглянуто основні етапи становлення та розвитку порівняльної політології. Особлива увага приділена характеристиці етапу після Другої світової війни коли порівняльна політологія стала провідним напрямом політичної науки. Представлено сутність порівняльного методу за Р. Макрідісом та визначено основні напрями його подальшої трансформації. Проаналізовано основні підходи в структурі порівняльного методу: вивчення окремого випадку, бінарний аналіз, порівняння подібних і контрастних країн. Досліджено особливість інституціоналізму та неоінституціоналізму, спільне і особливе. Окреслено параметри політичного інституту. Визначено основні положення щодо розуміння політичної системи та особливості інституційного/неоінституційного і процесуального підходів щодо визначення сутності політичної системи.

Тема 2. Формування сучасної моделі держави, розвиток політичного процесу, політичних систем та інститутів регіону Західної Європи

Проаналізовано особливості формування сучасної моделі держави після Другої світової війни. Виділено основні чинники. Представлено розуміння національного політичного процесу, його головних акторів та наявні рівні, включно з над національним. Звернено особливу увагу на сутність Governance. Представлено розуміння поняття система правління і її відмінності від форми правління. Розглянуто основні підходи щодо класифікації європейських країн. Представлено причини та чинники виділення Західної Європи в якості самостійного блоку країн. Окреслено приналежність країн до регіону.

Тема 3. Соціополітичні поділи та мультикультуралізм в країнах Західної Європи

Розглянуто еволюцію концепції соціополітичного поділу, яку вперше сформулював С. Ліпсет і С. Роккан. Доведено, що головним індикатором, який свідчить про перетворення певного існуючого соціального поділу, представленого відповідними групами у

соціополітичний поділ, є виникнення зв'язку між групою та політичною партією, або іншим політичним інститутом, який буде виступати представником інтересів цієї групи. Другим індикатором має бути часовий вимір – тривалість соціополітичного поділу. Охарактеризовано три стадії процесу формування соціополітичного поділу. Визначені основні поділи на соціально-економічній основі, етно-мовній, релігійній та територіальній. Представлено підходи вчених, які доводять, що конструкція соціополітичного поділу зберігає актуальність в наш час. Розгляд соціально-економічної, етно-мовної та еміграційної, релігійної та територіальної основ соціополітичних поділів.

Тема 4. Порівняльний аналіз позиції та ролі інституту глави держави у країнах Західної Європи

Представлено сутність поняття та обсяг повноважень монархів, як глав держав, у Сполученому Королівстві, Бельгії, Данії, Нідерландах, Норвегії, Іспанії, Швеції, Люксембургу, Монако та Ліхтенштейні.

Посаду президента розглянуто стосовно країн із напівпрезидентською та парламентською формами правління. Визначено особливість випадку Республіки Кіпр де функціонує президентська система правління. Проаналізовано обсяги повноважень президентів у системі взаємин: президент – парламент – прем'єр-міністр (уряд). Доведено, що позиціонування повноважень президентів має обов'язково охоплювати аналіз не лише прав і можливостей, які надають президентам конституції національних країн, а й реальні de facto повноваження. Доведено, що загальною тенденцією європейських країн з напівпрезидентською системою правління є зменшення обсягу повноважень президентів, перерозподіл повноважень на користь парламентів і фактичне наближення до характеристик повноважень президентів країн з парламентською формою правління.

Тема 5. Порівняльна характеристика та структурування парламентів та парламентських процедур країн Західної Європи

Визначено значення парламентів для європейських демократій. Окреслено роль і значення голів парламентів, зіставлення обсягів їхньої компетенції. Проаналізовано позицію керівних органів парламентів, головні різновиди парламентських комісій: комісії цілої палати, постійні комісії парламенту, постійні та тимчасові комісії, спільні комісії у випадку двопалатних парламентів. Здійснено аналіз ролі партійних фракцій у парламенті кожної європейської країни. Розглянуто засади формування та повноваження верхніх палат в двопалатних парламентах, які існують у всіх федеративних та частині унітарних європейських держав. Характеризуючи співвідношення палат у двопалатних парламентах слід використано конструкцію: симетричного (сильного) та асиметричного (слабкого) бікамералізму.

Широко прослідковано законодавчу функцію. Підкреслено, що законодавча функція парламентів обмежена інститутом референдуму та народними законодавчими ініціативами. Контроль за діяльністю виконавчої влади розглядається як ключовий індикатор, за допомогою якого оцінюється сила парламентів. Охарактеризовано роль та місце опозиції.

Тема 6. Порівняльний аналіз позицій голови уряду та урядових кабінетів у країнах Західної Європи

Опираючись на аналіз підстав і процедур обрання на посаду голови уряду, обсягів повноважень, розглянуто показники сили прем'єр-міністрів у трьох категоріях держав із високим, середнім і низьким рівнем сили голови уряду. Незважаючи на неоднакову вагомість посади прем'єр-міністра у різних країнах Західної Європи, відзначається

поступове підвищення статусу цієї посади, особливо у країнах, де традиційно ця посада не належить до сильних.

Категорія уряд розглянуто в контексті ширшого поняття – виконавчої влади, яка може бути моністичною та дуалістичною. Констатовано, що в європейських країнах уряд в тій або іншій формі створює парламент, парламент контролює його діяльність і перед ним уряд несе політичну відповідальність. Наголошено, що ознакою уряду виступає його колегіальний характер, оскільки уряд завжди передбачає певну кількість вищих посадових осіб. Виняток становить однопартійний уряд більшості. Підкреслено також на політичному характері урядів.

Розглянуто основні підходи щодо сутності поняття кабінет у країнах Західної Європи. На підставі аналізу головних підходів щодо типології урядів відзначено, що уряди можуть бути поділеними на партійні та технократичні/технічні, або не партійні Другою підставою типології урядів є форма правління, внаслідок чого можна виокремити уряди за президентської, парламентської та напівпрезидентської форми правління. Третя типологія стосуватиметься урядів у країнах парламентської та напівпрезидентської (змішаної) системи правління. Вони можуть бути структуровані за критерієм кількості політичних партій, з яких вони складаються, у такі групи : *однопартійні та коаліційні*. Однопартійні поділяються на *однопартійні уряди більшості та меншості* на підставі оцінки кількості депутатів парламенту від урядових партій. Відповідно коаліційні уряди також представлені *коаліційними урядами більшості та меншості.* Проаналізовано сутність поняття урядової стабільності та її індикатори.

Тема 7. Інститут виборів та виборчі системи у країнах Західної Європи

Визначено демократичні вимоги щодо виборів. Констатовано, що сьогодні у державах Західної Європи існує широкий спектр виборчих систем, які зумовлюють відмінні наслідки для виборців політичних партій і блоків, а також і для цілої політичної системи певної країни. Послідовно представлено головні характеристики системи відносної більшості та двотурової систему більшості, характерні ознаки пропорційної виборчої системи та її наявні різновиди у європейських країнах. Зазначено, що оцінка виборчої системи є оцінкою політичних наслідків, які отримує суспільство, внаслідок застосування конкретної виборчої системи. Серед базових оцінок виборчих систем домінують оцінки щодо забезпечення представництва та щодо рівня пропорційності/диспропорційності. Розглянуто основні різновиди впливів виборчих систем, перш за все вплив на кількість політичних партій у політичних системах власних країн.

Тема 8. Інститут та роль політичних партій у політичних системах країн Західної Європи

Розглянуто еволюцію інституту політичних партій європейських країн після Другої світової війни. Звернена увага на феномен «заморожування партійної системи» та етап кризи партійного членства і політичні наслідки, спровоковані цим явищем. Розглянуто значення чинника ідеології для європейських партій, та еволюцію самого розуміння ідеології і актуальний формат властивий діючим партіям. Послідовно проаналізовано трансформацію політичних партій які відносять до числа лівих, центру та правих. Звернено увагу на феномен партій «нової політики» і їх характеристики. Особлива увага приділена політичному популізму та основним різновидам присутнім на політичній сцені європейських країн.

Тема 9. Інститут участі громадян у політичному житті країн Західної Європи

Дана характеристика участі громадян у виборах та розглянуто ефект зміни виборчої підтримки. Констатовано чинники які зумовили зміни політичної активності сучасних європейських громадян, зокрема чому відбувається збільшення частки громадян, які голосують не за своєю соціально-груповою належністю, а на підставі індивідуальних характеристик. Розглянуто місце і роль референдумів у політичному житті європейських країн, тенденція зростання використання інституту референдуму в політичному житті більшості європейських країн та політичні наслідки застосування інституту референдуму. Проаналізовано особливість нового етапу – неокорпоративізму, його ролі в політичному житті частини європейських країн.

Тема 10. Порівняльний аналіз територіальних систем у країнах Західної Європи

Загальна характеристика унітарних держав. Централізація та децентралізація в унітарних державах. Регіоналізація в унітарних державах. Унітаризм як проблеми і шляхи її вирішення. Федерація і федералізм. Федералізм як процес. Структурні характеристики федерацій. Дуальний та кооперативний федералізм. Гарантії федералізму. Взаємозв'язок федералізму, демократії та демократизації. Тенденції розвитку унітарних та федеративних держав у країнах Західної Європи. Самоврядування на локальному рівні.

Тема 11. Багаторівневе урядування у країнах Західної Європи

Концепція багаторівневого врядування (англ. multilevel governance, MLG) – це теорія публічного управління і політології, пов'язана з вивченням європейської інтеграції, а саме Європейського Союзу. Біла книга (схвалена Комітетом регіонів ЄС у 2009 р.) про багаторівневе урядування. Поняття «багаторівневе» щодо європейського врядування відображає наявність національного, субнаціонального, наднаціонального рівнів, відповідно, держави, наднаціональні інституції, неурядові організації розглядаються як рівні політичні актори. За логікою MLG–концепції вдалося з'ясувати, що виявлена множинність взаємодії рівнів управління, зумовлених горизонтально-вертикальною координацією, адміністративною конструкцією публічної влади, ступенем участі соціуму, наявністю «прошарків» (layers), управляється за допомогою неієрархічних методів, а саме, консенсусу, регуляторних мереж, діючих у різних сферах.

Тема 12. Європейські наднаціональні інститути та політичні системи

Європейський Союз як політична система нового типу. Наднаціональні інститути та їх співвідношення з національними інститутами. Лісабонський трактат. Процес прийняття рішень в ЄС. Особливості формування спільних політик ЄС. Кризові явища в ЄС та основні виклики. Процес розширення ЄС.

Тема 13. Національні та наднаціональні інститути судової влади і арбітражу та політичні наслідки для країн ЄС

Місце та роль судової влади в демократичному суспільстві. Правова держава. Роль судової влади у забезпеченні плюралізму політичного простору. Співвідношення законодавчої, виконавчої та судової влад у європейських країнах. Головні завдання судової влади: контроль за конституцією, контроль діяльності виконавчих інститутів, охорона прав та свобод громадянина, верифікація виборів, контроль за діяльністю політичних партій, розв'язання суперечок між державними інституціями. Оцінка спадщини політиків/урядовців попередньої каденції влади. Структура судів у ЄС і взаємовідносини із національними судовими інституціями.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п./с.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні та методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів і систем	8	2	2	-	-	4
Тема 2. Формування сучасної моделі держави, розвиток політичного процесу, політичних систем та інститутів регіону Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 3 Соціополітичні поділи та мультикультуралізм в країнах Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 4. Порівняльний аналіз позицій та ролі інституту глави держави у країнах Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 5. Порівняльна характеристика та структурування парламентів та парламентських процедур у країнах Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 6. Порівняльний аналіз позиції голови уряду та урядових кабінетів у країнах Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 7. Інститут виборів та виборчі системи у країнах Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 8. Інститут та роль політичних партій в політичних системах країн Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 9. Інститут участі громадян у політичному житті країн Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 10. Порівняльний аналіз територіальних систем у країнах Західної Європи	8	2	2	-	-	4
Тема 11. Багаторівневе урядування у країнах Західної Європи	9	2	2	-	-	5
Тема 12. Європейські наднаціональні інститути та політичні системи	8	2	2			4
Тема 13. Національні та наднаціональні інститути судової влади і арбітражу та політичні наслідки для країн ЄС	8	2	2			4
РАЗОМ	105	26	26	-	-	53

5. Теми семінарських занять

Тема 1

Теоретико-методологічні засади порівняльного методу (2 год.)

1. Сутність та еволюція порівняльного методу
2. Методи порівняльних досліджень
3. Проблема порівняльності

Основні категорії: порівняльний аналіз, порівняльний метод, кількісні методи, якісні методи порівняльного аналізу

Тема 2

Унітарні держави країн Західної Європи

1. Унітаризм як проблема і вибір.
2. Централізація і децентралізація.
3. Регіоналізація в унітарних державах.

Основні категорії: унітаризм. Адміністративно-територіальний поділ, децентралізація, деволюція, регіоналізм

Тема 3

Порівняльний аналіз федеративних держав

1. Федерація та федералізм.
2. Структурні характеристики федерацій.
3. Класифікації федерацій

Основні категорії: федерація, федералізм, конфедерація, дуальний федералізм, кооперативний федералізм

Тема 4

Політична система Сполученого Королівства

1. Конституція/основний закон Сполученого Королівства.
2. Політична культура Сполученого Королівства.

Основні категорії: Вестмінстерська система, суверенітет парламенту, конституційна монархія, політична традиція, конституція

Тема 5

Політична система Франції

1. П’ять республік у Франції.
2. Партійна система у ідейно-політичному вимірі
3. Політична культура та активність громадян Франції

Основні категорії: напівпрезидентська республіка, когабітація, двотурова система абсолютної більшості, санітарний кордон

Тема 6

Політична система Німеччини

1. Дві Німеччини 1949-1990 рр.
2. Політичні партії і партійна система.
3. Політична культура і політичні традиції.

Основні категорії: канцлер, федерація, двопалатний парламент, соціальна держава

Тема 7

Політична система Італії

1. Перехід до республіки. Конституція 1947 р.
2. Еволюція партійної системи.
3. Політична культура та активність громадян Італії.

Основні категорії: монархія, республіка, ліві в політиці, неофашизм, міграція

Тема 8

Політичні системи країн Північної Європи

1. «Держава загального добробуту» скандинавський варіант.
2. Особливість неокорпоративізму.
3. Специфіка політичних партій і їх програм

Основні категорії: монархія, республіка, неокорпоративізм, «держава загального добробуту»

Тема 9

Політичні системи країн Бенілюксу

1.Особливості інституту монархії в країнах регіону.
2.Специфіка формування уряду та оцінки його ефективності.
3.Партії та партійні системи країн регіону.

Основні категорії: монархія, республіка, регіоналізм, сепаратизм

Тема 10

Політична система Іспанії

1. Особливості територіально-адміністративного устрою. Відносини центр-регіон.
2. Еволюція інституту монархії
3. Еволюція політичних партій. Пакт «Монклоа».

Основні категорії: республіка, регіон, центр, автономія, консенсус

Тема 11

Політична система Швейцарії

1. Особливості формування уряду та його відносини з парламентом
2. Відносини по лінії центр - кантон
3. Особливості системи прямої демократії

Основні категорії: уряд, центр, кантон, пряма демократія, народна ініціатива, референдум

Тема 12

Політична система Австрії

1. Від імперії до національної держави
2. Специфіка нейтрального статусу країни
3. Причини сили правих радикальних політичних сил

Основні категорії: нейтральний статус, імперія, національна держава, міграція, праві, ліві

Тема 13

Політичні системи Греції та Республіки Кіпр

1. Відносини церкви і держави
2. Поділ на дві частини і положення Республіки Кіпр
3. Особливості лівих політичних сил

Основні категорії: республіка, націоналізм, церква, ліві політичні сили

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальною програмою.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні засади порівняльного аналізу політичних систем	6
2	Парламентська система правління	4
3	Напівпрезидентська система правління	4
4	Канцлерська система правління	4
5	Порівняльний аналіз позиції глав держав у країнах Західної Європи	5
6	Порівняльний аналіз парламентів країн Західної Європи	5
7	Порівняльний аналіз виборчих систем	4
8	Порівняльний аналіз позиції глав урядів країн Західної Європи	4
9	Порівняльний аналіз урядів країн Західної Європи	5
10	Порівняльний аналіз систем територіального устрою країн Західної Європи	4
11	Багаторівневе урядування та європейські наднаціональні інститути та політичні системи	4
12	Національні та наднаціональні інститути судової влади і арбітражу та політичні наслідки для країн Західної Європи	4
	Разом	**53**

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальною програмою.

9. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз статистичних баз даних.

На лекційних заняттях використовуються головно: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи. Розрахункова робота буде обговорюватись і виконуватись в рамках лекцій, семінарів, а також самостійної роботи.

10. Методи контролю

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30);

- контрольні заміри (модулі) – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20);
- екзамен – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:
- контроль систематичності та активності роботи студента впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і розрахункової роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:
- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських занять;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 20 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен у комбінованій (усній і тестовій) формі в кінці семестру.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На іспиті студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Екзамен
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	…	…	7	8		

1, 2 ... 8 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	**Рейтингова шкала**	**Шкала ECTS**	**Пояснення**
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи».
2. Силабус і схема курсу «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи».
3. Методичні рекомендації для студентів з курсу «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи» з планом проведення лекційних і семінарських занять та самостійної роботи з курсу, з методами контролю та правилами розподілу балів студентам, а також з питаннями до підсумкового екзамену.

13. Основна та додаткова література

Основна література:

1. *Романюк А.* Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 393 с.
2. *Романюк А., Литвин В.* Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Західної Європи. Т. 1. Особливості міжінституційних відносин у трикутнику «глава держави–парламент–уряд» та їхні наслідки для політичного процесу: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 456 с.

Додаткова література:

1. *Алексеєнко І.В.* Національні держави в умовах глобалізації світу: (політичні і правові аспекти): Монографія. – К.: Б.в.; Ніжин: Аспект – Поліграф, 2006. – 360 с.
2. *Галишев В.* Коаліції партій у парламентах // Політика і час. – 2003. – № 5 – С.15-21.
3. *Гелей С.* Політико-правові системи світу: Навч.посібник / Гелей С., Рутар С., КендусО. – Львів: Львів. Комерц. Академія, 2002. – 224 с.
4. *Горбатенко В.*П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика/ Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 394 с.
5. Енциклопедія політичної думки. – К.: Дух і Літера , 2000. – 471 с.
6. *Зіллер Ж.* Політико-адміністративні системи країн ЄС. – К.: Основи, 1996. – 420 с.
7. Інститут імпічменту: порівняльний політико-правовий аналіз/ Кресіна І.О., Коваленко А.А., Балан С.В. – К.: Юридична думка, 2004. – 176 с.
8. *Кармазіна М.* Інститут президентства: походження та сутність феномена // Політичний менеджмент. – 2004. – № 3(6). – С. 36-50.
9. *Кармазіна М.* Політичні інститути: питання методології дослідження // Історичний журнал. – 2004. – № 12. – С.3-8.
10. *Кармазіна М., Могилевець О.* Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях // Політичний менеджмент. – 2006. – № 5. – С.3-17.
11. *Кармазіна М., Щербакова О.* "Інститут" та "інституція": проблема розрізнення понять // Політ.менеджмент. – 2006. – № 4. – С.10-19.
12. *Кіш Є.* Регіони Європи на початку XXI століття // Політика і час. - №1 (січень 2007). – С.33-36.
13. *Нижник Н.*Р. Впровадження моделі " парламентська більшість – коаліційний уряд": аналіз проблеми // Стратегічна панорама. – 2004. – № 4. – С.54-60.
14. *Павленко І.* Правовий статус опозиції. Досвід розвинутих демократій і українські перспективи // Політ.менеджмент. – 2005. – № 5. – С.16-30.
15. *Патнам, Роберт Д. та ін*. Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії/ Р.Д.Патнам разом з Р.Леонарді та Р.Й.Нанетті; Пер. з англ. В.Ющенко. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. – 302 с.
16. *Пауел Дж*.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатько В.К. – Харьков: Каравела, 2004.–288 с.

17. Радченко О.В. Влада і вибори: інституційна взаємодія в демократичному суспільстві: Монографія. – Харків: Магістр, 2006. – 243 с.
18. Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / Київ. Центр Ін-ту Схід-Захід / Ред.: С.Максименко. – К.: Логос, 2000. – 69 с.
19. *Романюк А.* Становлення порівняльної політології та головні особливості методу поріняльних досліджень// Збірник наукових праць «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку». – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». Вип.16. – 2005. – С.15-21.
20. *Романюк А*. Сутність та основні підходи щодо визначення соціально-політичних поділів // Вісник. Соціогуманітарні проблеми людини. – 2005. – № 1. – С.41 -47.
21. *Романюк А*. Типологія урядових кабінетів в країнах Західної Європи: порівняльний аналіз // Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки. – 2007. – Вип. 10. – С.235 – 244.
22. *Рябіка В.* Сучасна європейська соціал-демократія: досвід і проблеми // Політ. менеджмент. – № 6, 2005. – С.58-65.
23. *Сарторі Дж.* Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. – К.:АртЕк, 2001. – 224 с.
24. Фісун О. Типології політичних систем: основні підходи // Політ. менеджмент. – 2005. – № 5. – С. 39-50.
25. *Шведа Ю.* Політичні партії: Енциклопедичний словник. – Львів: Астролябія, 2005. – 488 с.
26. *Якубовський О. П., Бутирська Т. О.* Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2004. – 198 с.
27. Landman, Todd, and Neil Robinson (eds.). 2009. *The Sage Handbook of Comparative Politics*. London: Sage Publications.
28. Lichbach, Mark Irving, and Alan S. Zuckerman (eds.). 2009. *Comparative Politics: Rationality, Culture, and Structure*, 2nd ed. New York: Cambridge University Press.
29. Pepinsky, Thomas B. 2019. "The Return of the Single-Country Study." *Annual Review of Political Science* Vol. 22: 187–203.
30. Schmitter, Philippe C. 2009. "The Nature and Future of Comparative Politics." *European Political Science Review* 1,1: 33–61.
31. Wilson, Matthew Charles. 2017. "Trends in Political Science Research and the Progress of Comparative Politics," *PS: Political Science & Politics* 50(4): 979–84.

Інтернет-джерела:

1. Головний сервер Європейського Союзу EUROPA: http://ec.europa.eu
2. Рада Європейського Союзу: http://ue.eu.int
3. Європейський Парламент: http://www.europarl.eu.int
4. Європейська Комісія: http://europa.eu.int/comm
5. Комітет регіонів: http://www.cor.eu.int
6. Європейський омбудсмен: http://www.euro-ombudsman.eu.int
7. Офіс статистики Європейських Співтовариств: http://europa.eu.int/comm/eurostat
8. Генеральний директорат зовнішніх зв'язків: ttp://europa.eu.int/comm/external_relations/index.htm
9. Представництво Європейської Комісії в Україні та Білорусі: http://www.delukr.ec.europa.eu

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____

«_____» _____20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи»

Форма навчання	Курс	Семестр	Заг. обсяг (год.)	Всього аудит. (год.)	У тому числі (год.):			Самостійна робота (год.)	Контрольні (модульні) роботи (шт.)	Розрахунково-графічні роботи	Курсові проекти (роботи)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
					Лекції	Лабораторні	Практичні/ семінарські						
Денна	IV	VII	105	52	26	0	26	53	2	0	0	0	VII

Робоча програма складена на основі ОПП «ПОЛІТОЛОГІЯ» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Робоча програма складена: Романюком Анатолієм Семеновичем, доктором політичних наук, професором, завідувачем кафедри політології; Литвином Віталієм Сергійовичем, доктором політичних наук, професором, професором кафедри політології

(вчена ступінь, вчене звання, ім'я та ініціали автора (ів) програми)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (протокол № __ від «__» _____ 2024 р.)

Завідувач кафедри політології

_____ (проф. Романюк А. С.)
(підпис)

«__» _____ 2024 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету.
Протокол № __ від «__» _____ 2024 року

Голова Вченої ради _____ (доц. Рижак Л. В.)
(підпис)

«__» _____ 2024 року